

Pál Weihe, yvirlækni: Kjakið er fullkomiliga farið av sporinum:

Eg øtist um viðgerðina sum arvagransking fær

– Kjakið um føroysku arva-granskingina er farið heilt av sporinum. Og tað er sera harmiligt, tí tað førir ikki til nakað úttan at grugga málið til, heldur Pál Weihe, læknastrjóri

ÁKI BERTHOLDSEN

– Eg veit ikki, hvør tað er, sum blívur við at spjæða so út av lagi misvisandi og skeivar upplýsingar bæði í Danmark og her heima um ætlanirnar við arvagransking í Føroyum.

Pál Weihe, Læknastrjóri, sigur, at hann ótast um viðgerðina, sum málið um føroysku arvagranskingina hevur fingið, bæði her á klettunum og úttanlands.

Tí hann sigur, at tær atfinningar, sum eru fardar fram ímóti ætlanini byggja á misskiljingar, sum als onki hava við veruleikan at vera. Ikki minst harmar tað hann, at enná tíðarritið „Ugeskrift for læger“, sum vanliga er á høgum, fakkligum stóði, eisini fer uppí sama kórið og ávarar í sjálvári oddagreinini uppá tað harðasta ímóti ætlaðu arvagranskingini í Føroyum.

– Eg veit ikki, hvadani tíðarritið hevur sínar upplýsingar frá. Men tað liggur so fast, at tað er hvørki frá mær, ella frá Høgni Joensen, aðalstjóri í heilsumálastyrinum, at „Ugeskrift for Læger“ hevur sínar upplýsingar, sigur Pál Weihe.

Hann leggur afturat, at hann hevur heldur ikki høyrð nakran føroyskan politikara ført tað fram, at ætlanin var at gera eina lóg í Føroyum, sum gav einari privataru fyrirtøku einkarrætt til allar upplýsingar í føroysku heilsuverkinum, so upplýsingarnir koma nýggjan haðani heldur.

Eisini blaðið „Lýllands-posten“ samanber Føroysku ætlanina saman við arvagranskingini í Íslandi, men heldur ikki hetta blaðið hevur sett seg í sambandi við føroyskar myndugleikar á oknum.

Onki við okkum at gera

Pál Weihe sigur, at arva-

Pál Weihe veit ikki hvør tað er, sum blívur við at spjæða villileiðandi og skeivir upplýsingar í Danmark - og í Føroyum um arvagranskingina, sum ætlanin var at fara undir í Føroyum. Men hann harmast um tað, tí tað førir ikki til nakað úttan at grugga málið hann

granskingin, sum vit ætlaðu okkum undir í Føroyum, kann ikki á nakran hátt samanberast við tað, sum fer fram í Íslandi.

– Men lat tað verða sligið fast, at hvørki læknamir í Íslandi, ella íslenska fólk, hava ikki á nakran hátt mótmælt, at íslendingar eru farnir undir arvagransking.

– Tað, sum íslendskir læknastrjórir eru ógvuliga ivingarsamir um, er, at Altingið nú hevur samtykt at geva privatum virki, sum helst verður DeCode, einkarrætt til allar upplýsingar í íslenska heilsuverkinum.

– Hesar upplýsingarnar skuldu teir brúka til eina serstaka ætlan, sum teir arbeida við afturat arvagranskingini.

– Hendan lógin varð samtykt beint fyri jól, og tað er m.a. hetta, sum „Ugeskrift for Læger“ ávarar so staðiliga ímóti.

– Og eftir sum tað er hetta, sum øll oddagreinin í „Ugeskrift for Læger“ byggir á, skilji eg ikki ávaringarnar ímóti okkara ætlan, tí tað er heilt hvør sitt, sigur Pál Weihe.

Og hann leggur afturat, at tað hetta, sum íslendsku læknum ikki dámar.

– Men tað var als ikki hetta, vit skulu samstarva við DeCode um, tí tað var ikki talan um nakað tilfært í Føroyum.

– Men samstarvið, sum vit skuldu hava við DeCode, varð fingið í lag langt framanundan.

– Pál Weihe sigur, at bara av hesum sást, at føroyska og íslenska málið als ikki

kunnu samanberast.

– Samstarvið, sum vit ætlaðu at fáa ílag við íslendingar, var at royna at finna fram til, hvar ymsar sjúkur eru á arvastreinginum.

– Vit hava ikki biðið um loyvi at taka blóðroyndir av hvørjum einstøkum føroyingi.

– Tað einasta, eg havi skotið upp, er, at fáa føroyska ættartreid inn á teldu. – Ætlanin er so at taka fólk, við ávisum sjúkum burtúr og at kanna tey fólkini og at samanbera tey við eitt ávíst tal av frískum fólk.

Og vit hava framvegis vónir um at fáa eina skipaða arvagransking upp á fótur, sigur Pál Weihe.

Førða ikki nøkrum

Pál Weihe sigur, at arvagransking við føroyingum fer longu fram í Danmark á sálarfrøðiliga økinum.

– Og tað hava vit onki ímóti. Tað, sum vit ætlaðu var at byggja upp eina arvagransking í Føroyum.

– Men fyrri tað skal tað sjálvsagt eisini bera til hjá øllum øðrum at granska.

Grundin til, at vit vilja leggja arvagranskingina í sjálvum tí almenna heilsuverkinum var nettupp fyrri, at tað skuldi vera vanligar, góðkendar fortreytir galdandi fyrri granskingini.

– Talan kann aldrin verða um at nakar fær frámhjá rætt til upplýsingar framum nakran annan.

Pál Weihe sigur, at einsamallir megna vit ikki at fáa eina arvagransking á fótur í Føroyum.

vita, hvat á arvastreinginum ein ávis sjúka er?

– Hvi er tað so ringt, ella eyðmjúkandi fyrri nakran at vit fáa at vita, hvar á arvastreinginum ein ávis sjúka er, sum øll kortini siggja og vita at ein hevur? spyr Pál Weihe.

– Heldur enn at ræðast tað, átti ein tvorturímóti at fegnast um, at ein kann verða við til at loysa gátuna um eina ávis sjúku.

Hann visir eisini á, at tað finst eitt ótal av persónligum upplýsingum um heilt nógvar føroyingar nógva staðni, og at tað eru nóg fólk, sum hava atgongd til hesar trupulleikar.

– Hvussu nógvar persónligar og viðkvæmar upplýsingar um fólk hava kommunuleikar og teirra skrivarar ikki?, ella sjúkrahús-læknar og sjúkrasystur, lækrorantar, sálarfrøðingar, sosialráðgevarar, lögrelja, prestar, starvsfólk á Toll & skatt o.s.f.r. – úttan at hesir upplýsingarir á nakran hátt eru kotsðir.

– Hvi lata fólk púra ekkaleys øllum hesum fólkum allar móguligar persónligar upplýsingar upp í hendurnar, úttan at ivast í, at tey halda taginarskylduna?

– Og hvi fara tey so bráðliga at ivast, um nakrir heilt fáir granskarar eisini megna at halda taginarskylduna, hóast eitt høg, etiskt stóði er ein hornasteinur undir teirra útbúgving? spyr Pál Weihe.

Pál Weihe sigur, at tað er fakkligt sjálmorð hjá einum granskar, ikki at verja sínar upplýsingar.

– Tað er ongin munur á taginarskylduni tá ið vit arbeida inn í arvastreinginum og tá ið vit arbeida beint úttanfyrri.

– Og beint úttanfyrri hava vit arbeitt við blóðroyndum, kanninum og gransking í fleiri ár, bæði í Føroyum og í øllum heimssins londum.

– Um vit fara eitt stig longur inn, ger tað ikki tann stóra munin. Upplýsingar eru altíð í trúnaði. So tað er ein trupulleiki, sum saktans kann loysast eftir sama, hoga, etiska leisti, sum heilsuverkið arbeidir eftir annars.

Pál Weihe heldur, at tann veruligi etiski trupulleikin er, í hvønn mun upplýsingar um heilsu kunnu brúkast í ymsum samanhangi, t.d. tá ið vit skulu hava eina lívs-trygging.

– Og meiri vitan, vit fáa, meiri umráðandi verður tað at taka stóðu til hetta

– Men tað er eitt stórt mál at taka stóðu til.

– Og eg kann saktans ímynda mær, at politiski myndugleikin sker ígjøgnum og ger av, hvørjar upplýsingar kunnu brúkast til hvat.

Merkir sær upp

Hevur tú nakra meining um, hvi upplýsingarnir eru komnir so skeivt fyrri. Kann tað verða eitt endamál við tí?

– Tað fær tú meg ikki at siga. Men eg merki mær upp, at tað verða áhaldandi skeivir og misvisandi upplýsingar spjaddir í Føroyum og í Danmark um tað, sum vit ætlaðu okkum í holt við.

– Og eg haldi t.d., at tað er heilt undarligt, at danska siðsemisnevndin longu langt síðani givið loyvi til at eina granskingarættan, sum vit skuldu gera saman við donskum læknum um parkinson sjúkuna.

– Men í Føroyum hjá okkum elvir málið til stórar trupulleikar. Tað skilji eg ikki, sigur Pál Weihe.

– Vit skuldu gera granskingina saman við einum donskum lækna, men málið í Føroyum hevur drigið so mikið langt út, at danski læknin er nú nóg frammanfyri okkum.

Eisini formaðurin í føroysku siðsemisnevndini, Róland í Skorini, setti í sjónvarpinum spurnartekin við, hvat DeCode skuldi hava afturfyrri samstarvið við føroyingar.

Samstundis segði hann, at granskingin hjá Pál Weihe skuldi eisini fara fram í Íslandi.

– Eg kann bara siga, at vit hava ikki avtalað nakað sum helst. Og vit eru yvirhøvir ikki komnir so langt sum at tosa við Decode um pris, ella nakað slíkt.

– Hinegin hava vit sagt, at er grundgevingin fyrri hesum samstarvinum, at fólkaslogini bæði, føroyingar og íslendingar, líkjast so nóg, so er eisini neyðugt at samanbera ymisk úrlit.

– Men at tú visir einum vísindaligum samstarvsfelaga nukur úslit, merkir ikki, at tú hevur sett honum tað.

Róland í Skorini visti eisini á, at munurin á tinari granskingarættan, og teirri, sum August Wang, og aðrir hava arbeitt við í nukur ár, er, at granskingin hjá August Wang fer fram í tí almenna heilsuverkinum?

– Er tað føroyska heilsuverkið kanska ikki alment? spyr Pál Weihe.

Hvussu ber tað til, at eisini sjálfur formaðurin í føroysku siðsemisnevndini misskilir málið so stórliga?

– Tað skilji eg heldur ikki.

– Endamálið hjá okkum var nettupp at gera eitt átak fyrri føroyska heilsuverkið fyrri at menna tað bioteknologiska økið í Føroyum.

– Tí tað er eitt óki sum fer at hava ein týðandi leiklut, bæði í heilsuverkinum, men eisini á øðrum økjum, eitt nú í matvøruframleiðsluni í komandi tíðum, sigur Pál Weihe.